

Vetenskapsrådet

VETENSKAPSRÅDETS UPPDRAG:

SAMORDNA DET NATIONELLA ARBETET
MED ATT INFÖRA
ÖPPEN TILLGÅNG TILL FORSKNINGSDATA

Sofie Björling, chef för avdelningen för
forskningsinfrastruktur
NPR Open Access
1/6 2017

Bakgrund till VR:s uppdrag

2012: EU-rekommendation till medlemsstaterna om tillgång till och bevarande av vetenskaplig information

2012: Forsk. prop. *“Vetenskapsrådet bör få i uppdrag att utveckla former och nationella riktlinjer för hur forskare kan få tillgång till forskningsresultat och forskningsdata, s.k. öppen tillgång”*

2013: Regleringsbrev till Vetenskapsrådet och Kungliga Biblioteket

2015: På uppdrag av regeringen: “Förslag till Nationella riktlinjer för öppen tillgång till vetenskaplig information”. Ett samarbete mellan VR och KB:

- Vetenskapliga publikationer och konstnärliga verk
- Forskningsdata som ligger till grund för vetenskapliga publikationer
- Visar på möjligheter och hinder
- Föreslår att en nationell samordningsfunktion upprättas

2016: Forsk. prop.: *“Vetenskapsrådet bör ges ett nationellt samordningsansvar för fortsatt arbete rörande öppen tillgång till forskningsdata, dvs. data som tas fram i ett vetenskapligt syfte”*

Ur Forskningspropositionen 2016 - målbilder för OA till forskningsdata

- Forskningsdata som ligger till grund för vetenskapliga publikationer bör bli öppet tillgängliga samtidigt som den tillhörande publikationen.
- En övergång till öppen tillgång till forskningsresultat bör ske successivt för att säkerställa att det sker på ett ansvarsfullt sätt.
- En omställning till öppen tillgång till forskningsresultat inklusive vetenskapliga publikationer, konstnärliga verk och forskningsdata bör vara genomförd fullt ut *senast inom tio år*

VR:s uppdrag enligt regleringsbrevet (maj 2017)

Öppen tillgång till forskningsresultat

“Vetenskapsrådet ska samordna det nationella arbetet med att införa öppen tillgång till forskningsdata. Vid genomförandet av uppdraget ska Vetenskapsrådet samråda med Kungliga biblioteket, universitet och högskolor samt Riksarkivet”

Att ringa in uppdraget

- Fokus på SAMORDNING - att vara en aktör som underlättar arbetet mot öppen tillgång till forskningsdata med forskningens bästa som ledstjärna
- Arbeta på en övergripande nivå men även styra via krav till bidragsmottagare (datahanteringsplaner, villkor, utlysningstexter)
- Samråd med Kungliga biblioteket, Riksarkivet samt universitet och högskolor – men också med andra forskningsfinansiärer m.fl.
- Hela VR:s organisation: *Avd för forskningsinfrastruktur* inkl. SUNET, Enheterna för Registerforskning och Infrastrukturstöd samt *Avd för forskningsfinansiering och forskningspolitik samt huvudsekr.*

Exempel på vad VR ska göra inom ramen för uppdraget

- **Samverka**
  - Med olika nationella intressenter och aktörer (lärosäten, forskningsfinansiärer, e-infrastrukturer osv) när det gäller policies, hantering av forskningsdata med mera
  - Delta i existerande grupperingar och initiera/leda nya
- **Kommunicera**
  - VR:s uppdrag
  - VR:s arbete med uppdraget (kontinuerligt)
  - Vikten av adekvat datahantering, strukturerad och säker arkivering
  - Ansvarsfördelning (t.ex. lärosätenas ansvar för arkivering)
- **Omvärldsbevaka** och agera expertmyndighet och rådgivare åt regeringen
- **Representera** Sverige i EU och internationella forum
- **Stimulera** införandet av öppen tillgång till forskningsdata genom utlysningstexter och bidragsvillkor

Exempel på vad VR ska göra inom ramen för uppdraget

- VR ska samordna och underlätta arbetet men exakt HUR forskningsdata görs tillgängliga är till största del upp till forskarna själva
- Öppen tillgång förutsätter att forskningsdata är strukturerat och säkert arkiverade och bevarade, vilket är lärosätenas ansvar.
- VR kan och ska aktivt bidra till ökad datakvalitet och god datahantering genom att
  - Uppmärksamma vikten av **god datahantering** som en del i god forskningssed
  - Uppmärksamma ansvar rörande **arkivering/bevarande** av forskningsdata
  - Efterfråga/Införa krav på **datahanteringsplaner** i **forskningsansökningar till VR**

Exempel på vad VR ska göra inom ramen för uppdraget

Uppmärksamma och bidra till en konstruktiv diskussion om datahantering och ev. tillgängliggörande av forskningsdata vid **infrastrukturer som finansieras av VR/Sverige**.

- För infrastrukturer av nationellt intresse: Redan idag finns en styrning via utlysningstexter och särskilda villkor. Kan utvecklas.
- För internationella infrastrukturer: efterfråga planering och budget för datahantering/tillgängliggörande av data i de beslutande organ där vi deltar (styrelser, councils, finanskommittéer osv).
- Kontakt med URFI (Universitetens Referensgrupp för Forskningsinfrastruktur)

Enheten för registerforsknings arbete med **metadataverktyget Register Utiliser Tool (RUT)** bidrar konkret till utvecklingen inom området

Sunet bidrar med tillgång till och kompetens kring digital infrastruktur och kopplade tjänster

Områden i behov av samordning

- Hitta och komma överens om lämpliga och nödvändiga **definitioner, regler och standarder** om OA till forskningsdata
  - Vilka typer av data bör omfattas? Vilka analysnivåer?
  - Krav i utlysningstexter och bidragsvillkor diskuteras, tex gällande datahanteringsplaner
- Kostnadseffektiva **e-infrastrukturer** för datalagring och data-access
  - Diskussioner med lärosätena om nationell digital infrastruktur
- **Altmetrics** – finna system för att ”kreditera” de forskare som gör sina forskningsdata tillgänglig för andra

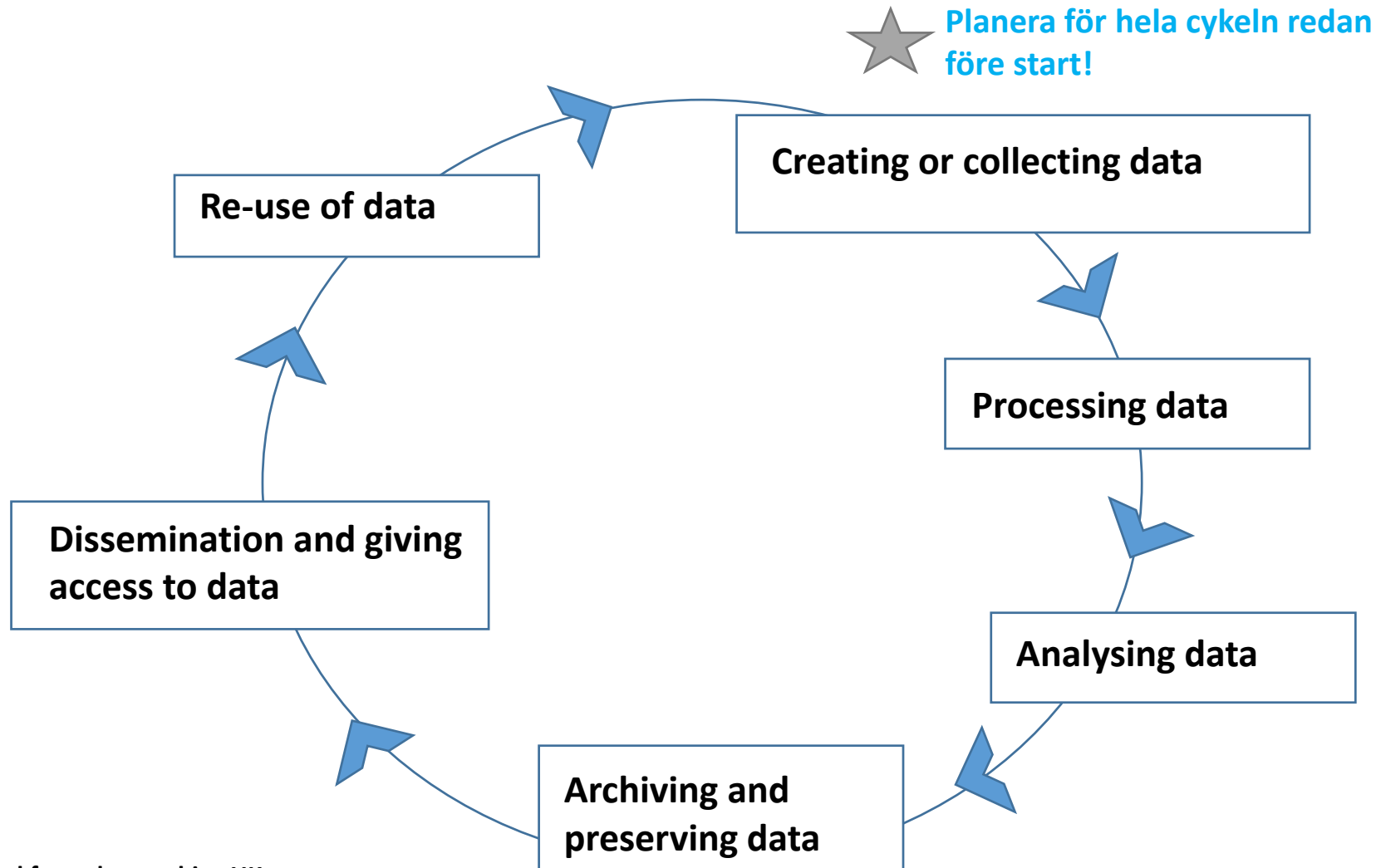

FAIR: Principer för öppen tillgång till forskningsdata

- **Findable**
  - möjliga att hitta/identifiera, registrerade i sökbar resurs
  - tillskrivna unikt "ID-nummer"
  - beskrivna med utförlig metadata
- **Accessible**
  - data/metadata öppet tillgängliga tex via deponering i repositorium
  - restriktioner och auktoriseringsprocedurer när nödvändigt
- **Interoperable**
  - efterlever standarder (dataformat, ontologier, osv)
  - brett användbara filformat
- **Re-useable**
  - licenser som tillåter bred återanvändning
  - data/metadata uppfyller relevanta krav

Öppen tillgång till forskningsdata måste se till hela data-livscykeln

H2020 Open Research Data Pilot

Ledord: "As open as possible, as closed as necessary"

- Krav på bidragsmottagare :
  - Datahanteringsplan (inom 6 månader från start)
  - Deponering av data i valfritt repositorium
  - Möjliggöra kostnadsfri access, användning och spridning av data
  - Informera om eller tillhandahålla verktyg eller instrument som behövs för att validera resultaten
- Omfattar data, inklusive metadata, som behövs för att validera publicerade resultat (valfritt för övriga data)
- Opt-out och undantag möjliga pga t.ex. skydd av personuppgifter, IPR

Från 2017 kommer Open Research Data vara norm i H2020, dock fortfarande med möjligheten att "opt-out"

Tack för att ni lyssnade!

sofie.bjorling@vr.se

